

MUNKKINIEMESTÄ MAAILMAN MAINEESEEN

Kontrabasisti Janne Saksalan elämänvaiheita

Kirjallinen työ musiikin maisterin tutkintoa varten

Esittävän säveltaiteen koulutusohjelma

Sibelius- Akatemia

Toukokuu 2006

Eila Saikkonen

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	3
2 LAPSUUS JA MUSIIKKIHARRASTUS.....	4
2.1. Lapsuus Helsingissä.....	4
2.2. Länsi-Helsingin musiikkiopisto.....	4
2.3. Munkkiniemen yhteiskoulu.....	5
3 KONTRABASSONSOITTO HARRASTUKSENA.....	6
3.1. Hanasaaren musiikkileiri.....	6
3.2. Ensimmäiset opettajat.....	7
3.3. Ensimmäiset orkesterikokemukset.....	9
3.4. Rippileiri.....	9
3.5. Päätös muusikoksi ryhtymisestä.....	10
4 MUSIIKKILEIRIT.....	10
4.1. Savonlinna.....	10
4.2. Suolahti.....	12
5 AMMATTIOPINNOT.....	13
5.1. Pääsykoe Hochschule der Künste:ssä.....	13
5.2. Baden Baden.....	14
5.3. Opiskeluaika Berliinissä.....	15
5.4. Duncan McTier.....	18
5.5. Muuri murtuu.....	19
6 KILPAILUT.....	20
6.1. Geneve.....	20
6.2. ARD.....	21
7 BERLIININ FILHARMONIKOT.....	23
7.1. Koesoitot.....	23
7.2. Työtahti ja kiertueet.....	25
8 OPETTAMINEN.....	26
8.1. Eurooppa ja Aasia.....	26
8.2. Venezuela.....	27
9 SOLISTIURA.....	29
10 JAZZ.....	30

1 JOHDANTO

Janne Saksala on persoona, joka on tehnyt minuun suuren ja lähtemättömän vaikutuksen muusikkona, opettajana sekä ihmisenä. Tapasin hänet ensimmäisen kerran huhtikuun lopussa 1998 Berliinissä, jonne matkustin saadakseni häneltä yksityistunteja. Yhteistyömme muodostuikin odotettua pidemmäksi ja opiskelin myös koko seuraavaan lukuvuoden 1998- 1999 hänen johdolla. Tämän lisäksi olen osallistunut useille hänen mestarikursseilleen Suomessa.

Tässä kirjallisessa työssä tarkastellaan Saksalan kehittymistä muusikoksi, opiskeluaikaa sekä työtä orkesterimuusikkona, esiintyvänä taiteilijana ja opettajana hänen oman kerrontansa pohjalta. Tarkoituksena on ollut dokumentoida muistitietoa hänen uransa ja elämänsä vaiheista vuoteen 2005 asti. Olen myös pyrkinyt vangitsemaan hänen ainutlaatuisen persoonansa mahdollisimman elävänä tekstiini ja tuomaan hänet lukijan ulottuville. Työni pohjautuu kokonaisuudessaan 26.3.2005 Saksalasta tekemääni haastatteluun Salzburgin Osterfestspielin- musiikkijuhlilla.

Janne Saksala on soittanut vuodesta 1993 alkaen Berliinin filharmonikoissa, minkä lisäksi hän on esiintynyt kamarimuusikkona ja vaativissa solistisissa tehtävissä ympäri Eurooppaa ja Japanissa. Poikkeuksellinen intohimoisuus ja asioihin uppoutuminen yhdistää kaikkea Janne Saksalan toimintaa. Mitä ikinä hän aloittaakin, uppoutuu hän tekemiseensä äärimmäisellä kunnianhimolla ja tarmokkuudella

2 LAPSUUS JA MUSIIKKIHARRASTUS

2.1. Lapsuus Helsingissä

Janne Saksala syntyi 27. syyskuuta 1967 Helsingin Naistenklinikalla kolmantena lapsena perheeseen, jossa isä oli pankinjohtaja ja äiti sairaanhoitaja. Äidin suku oli Rapelin- pappissukua Karjalasta ja jo äidin perheessä oli harrastettu paljon musiikkia. Sisarukset soittivat hyvin pianoa, mutta eivät päätyneet ammattimuusikoiksi, vaan hankkivat isän kehotuksesta kunnan ammatit itselleen. Perheen isossa pappilassa oli usein vieraita, joiden kanssa laulettiin ja veisattiin paljon virsiä.

Äidin perintönä musiikki oli myös Jannen lapsuuden olennainen osa. Jannen perhe asui Helsingissä, Munkkiniemen puistotiellä. Vanhempien lisäksi perheeseen kuuluivat myös isosiskot Elina ja Johanna, jotka harrastivat musiikkia: Elina soitti pianoa ja Johanna lauloi. Sisarusten mallin mukaisesti heräsi myös Jannen uteliaisuus musiikkia kohtaan ja hän aloitti pianonsoiton opinnot kummitätinsä oppilaana yhtäaikaaisesti koulunkäynnin kanssa. Muita harrastuksia olivat mm. jalkapallon ja jääkiekon pelaaminen sekä ruusunmarjasodan käyminen. *"Futiksessa mä olin jengissä, HJK, liberona ja lätkää mä pelasin ihan huvikseni aina, mutta siis suoraan koulusta radalle ja sitte kymmeneltä illalla kotiin."*

Koulunkäyntinsä Janne aloitti nykyisen Länsi- Helsingin musiikkiopiston tiloissa Nuottapolku 11.:ssa, missä hän kävi koulua kolme ensimmäistä vuottaan siirtyen sitten opiskelemaan Munkkiniemen ala-asteelle *"siihen Professorin sillan kupeeseen"*.

2.2. Länsi-Helsingin musiikkiopisto

Päästyään opiskelemaan Länsi-Helsingin musiikkiopistoon Jannen pianonsoitonopinnot jatkuivat ensin Timo Ryminin johdolla. Janne muistelee hänen aina "raapustaneen" merkintöjä ohuella lyijykynällä nuottien yläreunaan.

5

Myöhemmin opettajaksi vaihtui Tuula Pulkki, jonka kanssa opiskelu sujui Jannen mukaan erittäin hyvin, vaikkei Janne kokenutkaan tuolloin klassista musiikkia kovin kiinnostavaksi.

" Sitte mä jostain syystä jouduin sinne (Länsi- Helsingin) musiikkiopistoon ja siellä aloitin myös viulunsoiton. Muistaakseni mä olin ollut vuoden opistossa ja otin sit sivuaineeksi viulun. Mä en kyllä tiedä, miks. Se ei ollut kovin menestyksestä hommaa. Mä soitin sitä vuoden ja se loppu siihen mun kevättutkintoon, kun viulunjousi luiskahti tallan väärälle puolelle tutkinnossa. Niinpä mä ajattelin, että tämä ei ole minun soittimeni. Se kuulostaa nimittäin aika kauheelta. Ei se paremmalta kuulostanut sillä oikeallakaan puolella, mut kuitenkin vähä erilaiselta."

" Mä ajoin aina fillarilla viulukotelon kanssa ja joka tapauksessa kesät, talvet pyörällä muutenkin. Sit mä laitoin sen (viulun) aina siihen pyörän takapakkarille klemmiin ja sit se aina välillä sieltä putoili ja välillä se aukesi ja viulu liuku muutamia metrejä eteenpäin, mut sit haettiin vaan aina kamat takas koteloon ja jatkettiin matkaa. Joo, se viulu ei ollut kyllä semmonen rakkaus."

2.3. Munkkiniemen yhteiskoulu

Ala-asteen päätyttyä Jannen koulunkäynti jatkui Munkkiniemen yhteiskoulussa:

"Siellä oli musiikinopettajana semmoinen herra kuin Tapio Mäkelä, joka muodosti aina kaikkia pikku bändejä. Sillä oli siellä sähkökitara, -basso, muitakin kitaroita ja kaiken maailman helistimiä, pianoja ja kaikkee. Se oli tosi innostava, sellainen avaintyyppi koko mun musiikkihommassa ja toi ensimmäisen kerran todella ilon siihen musiikkiin. Sit mä rupesin heti soittaan tietenkin pianoa niinku sillai vähän

eritavalla, opettelin sointumerkit ja se avarsi. Tai ainakin sellainen tuntuma niinku jäi, että se avarsi."

6

Munkkiniemen yhteiskoulu oli hyvin kulttuuripainotteinen ja siellä tapahtui paljon kaikenlaisia näytelmiä ja kilpailuja. Jannen mieleen on "Tapsan" lisäksi painunut äidinkielenopettaja Arne Salminen, joka ohjasi koulun näytelmiä ja vaikutti voimakkaasti koko koulun kulttuuritoimintaan. Erityisellä lämmöllä Janne muistelee kouluaikaisia laulaja- ja runonlausujaystäviään "Mykin" ajoilta.

"Mä aloin myös soittaa yhä enemmän ja enemmän sähköbassoo myös niissä bändeissä. Meillä oli fuusiobändi vähän aikaa ja sellainen rockabillybändi oli kolme vuotta... 70-luvun kamaa. Siellä mä sit soitin jopa nauhatonta sähköbassoa jossain vaiheessa vähäsen. Siellä oli muutamia kavereita, joiden kanssa se kiteytyi sellaiseksi musiikkitoiminnaksi koko homma. Mut mä soitin aina kyllä pianoakin. En nyt tosin rockabillybändissä, mutta noin muuten. Yks nauhoituskin me jopa suorastaan tehtiin, mutta se on kyllä hävinnyt jo aikoja sitten."

3 KONTRABASSONSOITTO HARRASTUKSENA

3.1. Hanasaaren musiikkileiri

14-vuotiaana Janne osallistui Hanasaarella Länsi-Helsingin musiikkiopiston järjestämälle musiikkileirille, missä hän soitti vielä pianistina yhdessä alttoviulisti Pirkko Simojoen kanssa:

"Pirkko soitti vielä silloin viulua. Me soitettiin Bartokin romanialaisia kansantansseja. Riitta Poutanen oli silloin Länsi-Helsingin musiikkiopiston kamariorkesterin johtaja - pitkään vielä. Siellä oli sit kaiken maailman pingisturnausta, sun muuta ja muutenkin ihan kivaa meininkiä. Sitten Riitta kysy siellä niiden orkesterin loppukonsertin jälkeen multa, ett: " Janne, et sä haluais ruveta soittamaan kontrabassoa?" Mä sanoin heti joo."

Jannen mentyä kotiin Hanasaaresta, hän kertoi haluavansa aloittaa kontrabassonsoiton, mitä Jannen isä vastusti. *"Se oli sitä vastaan kyllä. Hän ajatteli, että minusta tulee pianisti. Jos nyt musiikkia ylipäätään, niin sitten jotain kunnan instrumenttia. Oikeassa oli..., mut ei se nyt enää sano ei.*

Isänsä tahdon vastaisesti Janne piti kuitenkin pintansa puolustautuen soittaneensa jo sähköbassoakin. *"Mutta sit mä sanoin, että kyllä rupean, kun mä olin soittanut jo sähköbassoa jonkun verran, minkä mä sanoin Riitallekin jo heti silloin Hanasaarella, johon Riitta kommentoi, että "Nooh...odotas nyt!"*

Bassonsoittoharrastuksen aloittaminen ei vähentänyt Jannen pianonsoiton innostusta. Samoihin aikoihin hän osallistui Jan-Erik Gustafssonin kanssa Pohjoismaiseen kulttuuritapahtumaan: *"Ei se ollut mikään ihmeellinen skaba. Sinne niinku karsittiin ihmisiä ja me päästiin sinne. Me soitettiin Arpeggione-sonaattia. Mä olin varmaan just siinä niinku 14-vuotias ja Gusse oli sit jotain... mitä se nyt on silloin ollut...KAKS!"*

3.2. Ensimmäiset opettajat

Tehtyään päätöksensä bassonsoiton aloittamisesta Janne otti ensimmäisen soittotuntinsa Korkeavuorenkatu 15:ssä, opettajansa Jiri Parviaisen luona, joka on myös Helsingin kaupunginorkesterin kontrabasisti. Länsi- Helsingin musiikkiopistolla ei ollut vielä tuolloin omia tiloja Munkkiniemessä, mistä syystä Jannen bassotunnit olivat aina joko opettajansa kotona tai Finlandia-talolla.

" Mulla ei tietenkään ollut omaa bassoa vielä siinä alussa. Kun mä sit menin ekan kerran just sinne Korkeavuorenkatu viiteentoista, mä sain ekan kerran niinku koskettaa bassoa ja se oli aivan mieletön kokemus. Mä olin aivan innoissani siitä heti."

8

Opettaja- oppilassuhde toimi Jannen ja Jirin välillä erittäin hyvin ja Janne kehittyi bassonsoittoharrastuksessaan huomattavan nopeaan tahtiin. *"Noo...Basso on helppo soitin. Siinä kehittyä aika nopeesti -ainakin alussa. Siitähän kaikki saa sellaisen aika tavallisen kuuloisen äänen heti, verrattuna johonkin viuluun. Kuka tahansa yrittää saada äänen viulusta, kuulostaa se paljon kauheammalta kuin jos yrittää saada äänen bassosta. Just siksi basso on siunattu soitin, eikä kukaan odota, että sieltä vois tulla ulos jotain kaunistakin."*

Ensimmäisen bassonsa Janne muistelee olleen tshekkiläinen tehdasbasso. *" Kyllähän kaikki sen tietää, mimmosii ne on. Sellainen oranssi. Sit siinä oli sellainen ruskee kangaspussi, joka ei suojaa mitään mitään. Kolme vuotta mä sillä sit soitin."*

Saksalan bassonsoiton alkuvaiheessa myös hänen opettajansa, Jiri Parviainen, pyrki jatkuvasti kehittämään itseään kontrabasistina. Tähän kuului mm. osallistuminen Man-saarten kilpailuihin 1982 sekä kolmen kuukauden mittainen opiskelujakso Berliinissä. Aina Jirin poissa ollessa Jannea opetti Suomen Kansallisoopperan basisti Matti Kuoppamäki. *"Se (Kuoppamäki) on myöskin sellainen loistava muusikko, enkä ikinä unohda sitä, kun me soitettiin Giovanninon F-duuri sonaattia. Se oli talviaikaa ja oli just olympialaiset. Suomi oli ollut voittoisa ja Matti yritti selittää mulle sitä ensimmäistä fraasia siinä sonaatissa (laulaen): Marja-Liisa Hämäläinen voitti tänään kultaa."*

Tuo tilanne loi Jannelle oman kosmoksensa. Se riitti. *"En tule ikinä unohtamaan, että se (Matti) ottaa ja pistää sanat siihen melodiaan ja sit se kuulostaa heti fraasilta. Siitä musiikissa on kysymys. Että sanotaan jotain."*

3.3. Ensimmäiset orkesterikokemukset

Soitettuaan bassoa kolme kuukautta pääsi Janne jo soittamaan Länsi- Helsingin kamariorkesteriin Antonio Vivaldin konsertto grossoa, jonka solisteina soittivat tuolloin mm. Jan Söderblom ja Jan-Erik Gustafsson. *"Jiri sanoi, että nyt sä meet orkesteriin ja mä olin ihan kauhuissani. Mä muistan, kun näin sen stemman ekan kerran ja katoin sitä. Se meni niinku D:hen ja jopa F:ään ja mä olin ihan kauhuissani! En ollut ikinä soittanut niin korkeita ääniä. Olin ollut vaan ykkös- ja kakkosasemissa. Mä sanoin, ett: " Oot sä hullu Jiri? Eihän tässä oo mitään järkee." Ja niinhän se on. "*

Länsi- Helsingin kamariorkesterin lisäksi Janne soitti paljon viimeisinä kouluvuosinaan myös mm. Sibelius- lukion sinfoniaorkesterissa. *"Krunikkaan menee bussi numero kahdeksantoista ja mä rahtasin bassoa aina ensin nelosen ratikalla sinne Munkan päähän ja sit bussiin. Nyt mä ihailen itseäni siitä! Nykyään bassot kannetaan melkein aina joka puolelle."* Petri Sakarin johdolla Sibelius-lukion orkesteri soitti hyviä konsertteja ja yhteistyö toimi hyvin. Silti bassonsoittoharrastus oli tuolloin melko yksinäistä puuhastelua. Länsi- Helsingin kamariorkesterissa Janne soitti ainoana basistina. *"Siellä (Sibelius-lukiossa) oli sitten minä ja Miika Asunta. Miika ei itse asiassa ollut heti aluksi, niin että kyllä mä sielläkin usein yksin olin, mut nyt oli kuitenkin kyse jo sinfoniaorkesterista!"*

3.4. Rippileiri

Pikkuhiljaa Jannen soittoharrastukset alkoivat yhdistyä yhä suuremmaksi musiikkikokonaisuudeksi. Jossain vaiheessa Jannen kontrabassonsoitto eristäytyi vain

ainoastaan klassiseen musiikkiin ja hän jätti myös sähköbassonsoiton kokonaan pois. *"Se kyllä vähän harmittaa, että en heti ruvennut soittamaan myös jazzia ja kaikkennäköistä. Kyllä se olisi hyvä kehittää kaikkea monipuolisesti."*

10

Rippileirikesänä bassonsoitto oli Jannelle vielä hyvin intohimoinen harrastus, minkä takia hän otti soittimensa myös leirille mukaan. Jaakko Löytty oli tilattu esittämään gospel-laulujaan rippikoululaisille ja hän pyysi Jannea mukaansa esiintymään.

"Hyvä muusikko on aina elämys. Siinä on aina jokin vetovoima, jos on jokin sanoma sisällä. Kun on avoin mieli, kuten nyt tuon ikäisillä yleensä on, niin ei voi välttyä joltain, mikä koskettaa suuresti. Sitten kun sai olla siinä vielä mukana, niin se oli kyllä hienoa! Mut en mä tiedä, jos mä nyt kuulisin häntä, niin mitä mä ajattelisin."

3.5. Päätös muusikoksi ryhtymisestä

Musiikki alkoi merkitä Jannen elämässä yhä enemmän ja enemmän. Lapsuudessaan hän oli vielä matkustanut perheensä kanssa kesämökille aina viikonloppuisin sekä lomilla. Kun bassonsoitto astui 14- vuotiaana mukaan hänen elämäänsä, alkoivat orkesteriharjoitukset viedä aikaa viikonloppuisin, eikä mökille meno vanhempien kanssa enää onnistunut. Lisäksi projektit Munkkiniemen yhteiskoulussa Tapio Mäkelän johdolla lisääntyivät. Janne otti koulusta yhä useammin vapaata harjoituksia varten. *"Jossakin lukion vaiheessa se oli oikeastaan jo ihan selvää, että mä haluan muusikoksi."*

4 MUSIIKKILEIRIT

4.1. Savonlinna

Soitettuaan kaksi vuotta kontrabassoa Janne osallistui kahtena peräkkäisenä kesänä 1983 ja -84 Savonlinnassa järjestetyille musiikkileireille, joilla opetti Jiri Parviainen.

Siellä *"kaikki räjähti"*. Janne sai kokea tärkeitä elämyksiä suomalaisten huippumuusikoiden parissa, mitkä syöpyivät lähtemättöminä hänen mieleensä: *"Siellä on ollut tosi tärkeitä kokemuksia, - siis todella tärkeitä."* Ensimmäisenä kesänä Janne pääsi soittamaan sinfoniaorkesterissa Ari Angervon johdolla:

11

"Se oli aivan fantastista. Mä en ikinä unohda sitä Tsaikovskin vitosta. Se oli ensimmäinen kerta, kun mä soitin sinfoniaorkesterissa. Se Sibelius-lukion homma tuli vasta paljon myöhemmin. Sit toisena kesänä Okko Kamu soitti Kari Lindstetin kanssa Brahmsin tuplakonserton. Niitä ääniä mä en myöskään unohda koskaan."

Soolokappaleenaan Janne muistelee soittaneensa Galliardin Adagiota ja Allegroa. Hän myös harjoitteli spiccatoa tuntitolkulla tuulikaapissa, sillä mikään muu tila ei ollut vapaana yhtä pitkiä aikoja kerrallaan. *"Mut paljon tärkeämpää oli niinku se Okko ja miten se soitti. Ne äänet, mitä se toi esiin viulustaan."*

Toiselle Savonlinnan leirille, jolle Janne osallistui vuonna 1984, Jiri toi mukanaan Rubner- merkkisen kontrabasson. Leirin päätteeksi oli selvää, että Jannelle hankittaisiin uusi soitin ja kurssin loputtua auton perään lastattiinkin kaksi kontrabassoa: *"Se maksoi 20 000 markkaa ja mun piti puhua isän kanssa, että se maksais sen, mut se basso menikin sitten ihan Berliiniin saakka. "*

Kesäleirillä vahvasti kokemansa musiikilliset elämykset Janne määrittelee erityisen merkittäviksi omassa taiteellisessa kehityksessään:

"Se oli oikeastaan seuraava piste sellaisessa kaaressa, kun mä olin kerran vuonna 1981 Radion sinfoniaorkesterin konsertissa. Olli Kosonen soitti silloin vielä siellä ykkösenä. Mä istuin ensimmäisessä rivissä bassojen edessä ja ohjelmassa oli Beethovenin 9. sinfonia. Se oli oikeastaan aivan ensimmäinen kerta, kun mä tulín niin intensiiviseen kontaktiin musiikin kanssa. Silloin mä tajusin, että mikä se on se juttu

- siis siinä sinfoniaorkesterissa. Koko biisi oli mulle niinkuin sellainen kaari. Mä olin sen jälkeen aivan loppu. Sitten seuraavan kerran, kun tää kokemus tuli, oli se

Tsaikkarin vitonen Arin kanssa, jonka jälkeen mä en enää pystynyt liikkumaan paikaltani ja kaikki vaan romahti -sillai niinku hienolla tavalla."

12

4.2. Suolahti

1980-luvulla vieraili Suomessa useaan otteeseen tšhekkiläinen kontrabasson mestari Frantisek Posta. Ensimmäisen kontaktinsa Janne oli saanut Postaan jo Savonlinnan musiikkileirien jälkeen Kuhmossa, missä Länsi-Helsingin kamariorkesteri oli ollut esiintymässä. Oppilaat saivat tuolloin Kuhmon kamarimusiikin taiteilijoilta myös soittotunteja. Janne soitti Dragonetin Andantea ja Rondoa jousisäestyksellä omassa kamarimusiikkikokoonpanossaan. Tuntien vähäisyyden takia kontakti ei vielä tuolloin muodostunut kovinkaan intensiiviseksi, mikä tapahtui kuitenkin myöhemmin, kesällä 1985, Suolahdella.

"Se oli sit semmoinen ensimmäinen ihminen, joka sellaisella kurilla suhtautui kontrabassonsoittoon. Jiri oli aina painottanut semmoista hyvää meininkiä ja että on hienoa ja ihanaa soittaa bassoa. Sitten Posta tuli ja toi sellaista kurinalaista toimintaa yhtäkkiä."

Tšhekkiläisen kontrabassonsoittoperinteen mukaan Postalle täytyi aina soittaa Cernyn etydejä. Tämän lisäksi Janne soitti Suolahdella Pichelin kontrabassokonserttoa. Ensimmäisellä tunnilla Posta alkoi naputtaa kappaleen tempo lyijykynällä pöytää vasten. Janne tulkitsi aika-arvot neljäsosiksi, mitkä Posta tarkoitti kahdeksasosiksi. Nuorelle miehelle kappaleen tempo oli aivan liian hidas ja into kappaletta kohtaan lannistui. Janne ei pystynyt ymmärtämään, eikä täyttämään nuottien merkitystä hitaassa tempossa. Hän ei enää halunnut soittaa koko teosta. Kurssin loppukonsertti oli kuitenkin tulossa, mutta Jannea ei huvittanut harjoitella. Päätöskonsertissa esiintymistilanteesta hermostuneena Janne soitti koko konserton omassa,

nopeammassa tempossaan. Posta oli tietenkin yleisössä kuuntelemassa, koska oli kysymys hänen oppilaastaan. Jannen kurssikaveri, Sari Savolainen, istui yleisössä Postan vieressä ja tuli konsertin jälkeen pikaisesti Jannen luo kehottaen häntä poistumaan paikalta mahdollisimman nopeasti, sillä Jannen esityksen aikana Posta oli puinut yleisössä nyrkkiään Jannen häväistyä teoksessa hänen tempokäsityksensä.

"Niinpä mä sitten liukenin nopeesti pois siltä paikalta."

13

Seuraavana päivänä Jannella oli vielä soittotunti Postan kanssa, missä professori oli edelleen moittinut oppilastaan: *"Janne, it was a very, very big mistake of you to take that tempo last night. You are a young boy. You don't know anything and this is not music."*

"Mä olin todella pahoillani siitä. Mä en voinut sille tilanteelle ainakaan jälkeen päin enää mitään, enkä myöskään voinut siinä tilanteessa mitään. Se otti sen tosi henkilökohtaisesti, että mä olin ottanut väärän tempon siinä kappaleessa, mikä on hienoa. Siis, että ihmiset on niin tosissaan näistä jutuista."

Janne tapasi Postan Suolahden-kesäkurssin jälkeen vielä kolme kertaa, noin kerran vuodessa, eikä Posta unohtanut tapahtunutta koskaan, vaan otti asian aina toistuvasti puheeksi yhä uudelleen kysellen vasta sen jälkeen muita kuulumisia.

Suolahden leirin yhteydessä Postalla oli omiakin konsertteja, joissa hän soitti yhdessä pianisti Naoko Shibayaman kanssa. Ohjelma koostui yleensä kontrabassolle sävelletyistä pienimuotoisista kappaleista, kuten Koussevitskyn Valse Miniature.

"Mä menin tietysti aina kuuntelemaan ja sitten mä sain kunnian kantaa Postan bassoa."

5 AMMATTIOPINNOT

5.1. Pääsykoe Hochschule der Künste:ssä

Vuonna 1986 kirjoitti Janne ylioppilaaksi Munkkiniemen yhteiskoulun lukiosta ja samana vuonna 17. kesäkuuta hän pyrki opiskelemaan Länsi-Saksan musiikkikorkeakouluun, Hochschule der Künste:en (HdK). Innostuksen ja rohkaisun Berliiniin lähtemiselleen Janne sai opettajaltaan Jiri Parviaiselta, joka oli tutustunut Berliinin filharmonikoissa soittavaan professori Klaus Stollin hänen Suomensvierailunsa aikana, minkä jälkeen Parviainen oli itsekin opiskellut kolme kuukautta Berliinissä professori Stollin johdolla.

14

"Jiri oli sanonut mulle, että sä meet Berliiniin Klaus Stollille ja sit mä menin sinne Berliiniin pyrkimään Klaus Stollille ja sit siellä sanottiin mulle, että juu - teillä on paikka tässä oppilaitoksessa, mutta ikävä kyllä herra Stoll ei opeta enää tässä laitoksessa. Mä olin tietysti ihan huuli pyöreänä siinä, että ahaa "

Janne ilmoitti valintalautakunnalle haluavansa miettiä tulosta vielä vähän. Hän miettikin asiaa niin kauan, että hänen oli jo palattava takaisin Suomeen: *"Mä en tiennyt enää mitään, mistä oli kysymys. Mulla oli täys umpikuja, sillä mun oli päästävä Stollille, koska Jiri oli mulle niin sanonut."*

Suomeen palattuaan Janne teki useita, toistuvia puheluyrityksiä saadakseen yhteyden professori Klaus Stollin, mikä osoittautui erittäin vaikeaksi. *"Stoll on aika vaikeasti tavoitettavissa oleva henkilö vieläkin, mut silloin erityisesti. Mä soitin sille moneen otteeseen ja itse asiassa Klaus selittää sitä nykyään sillä tavalla, että mä uhkasin häntä itsemurhalla, jos se ei ota mua sinne kouluun. Tää on Klausin puolelta niin kuin se tarina. En mä kyllä mielestäni oo uhannut häntä itsemurhalla, mut on se saattanut kuulostaa aika vakavalta ongelmalta hänelle."*

Puhelujen tuloksena Janne sai kutsun saapua heinäkuussa 1986 professori Stollin mestarikurssille Carl Flesch- musiikkiakatemiaan Etelä-Saksan Baden Badeniin.

5.2. Baden Baden

Matka Helsingistä kontrabasson kanssa Baden Badeniin osoittautui haasteelliseksi. Edessä oli ensin laivamatka Tukholmaan, mistä jatkoi juna kohti Etelä- Ruotsia ja Saksaa. Pitkään matkustettuaan saapui Janne perille määränpäähensä.

15

"Sit mä tulin sinne Baden Badeniin ja kun mä hyppäsin junasta ulos, koko matka oli kestänyt jotain kaks ja puol päivää. Sitte mä ajattelin, että: Okei, nyt mennään sitte sinne Kurzentrumiin, jossa sen kurssin pitäis olla. Mä kysyin sitä suuntaa vähän joltain ja lähin käppäileen sinne päin. Kun mä olin menny ehkä jotain kolme-neljäsataa metriä, niin siinä tapahtui semmoinen hauska homma, että tuli auto ohi ja kysyttiin, että ootteks te menossa sinne kurssille. No sitten osoittautui, että tää matka olis ollut neljän kilometrin pituinen kävelymatka basson, jakkaran ja matkalaukun kanssa. No, se oli sit ihan kiva, että tää tyyppi, joka oli autossa, otti mut mukaansa. Myöhemmin se osoittautui sitten altistiksi, joka on nykyinen kollegani, Walter Küstner."

Kurssin alkaessa Jannella ei ollut aavistustakaan siitä, miten saisi sen maksettua. Rahaa ei ollut ja majoituskin oli epäselvä. Tietämättä yhtään, mistä oli kysymys, Janne sai stipendin, jolla hän sai kustannettua asumiskulunsa. Myöhemmin Jannea odotti vielä toinenkin iloinen yllätys: *"Sieltä tuli sit joku ihmeen palkintokin vielä sen kurssin jälkeen. Mä olin niinku rikkaampi mies kun mä lähin sieltä kuin olin tullessa. Se oli tosi hieno kurssi!"*

Janne tutustui kurssilla myös muihin, nykyisin erittäin merkittäviin kontrabasisteihin ja professori Stollin tapaamista hän kuvailee *"aivan siivittäväksi hommaksi koko tähän musisointiin"*. Kurssin jälkeen Stoll kutsui Jannen oppilaakseen Berliiniin.

5.3. Opiskelu aika Berliinissä

Pääsykokeessa ilmoitettua tulosta Janne kuvailee professori Stollin osalta vain virallisten asioiden hoitamatta jättämiseksi ja tyypilliseksi Klausin toiminnaksi. Hän ei halunnut osallistua mihinkään oppilaitaan koskevaan politiikkaan.

16

"Mä olin siinä koulussa kahdeksan vuotta, 16 semesteriä -osittain myöskin Suomen armeijaa paetakseni. Sinä aikana joka ikisessä pääsykokeessa sinne, puheenjohtajan aina selittää, että ikävä kyllä, herra Stoll ei enää opeta tässä koulussa, mutta..."

Saavuttuaan Helsingistä Berliiniin Janne muutti asumaan ensin tuttavaperheen luo, missä hän asui yhteensä seitsemän viikkoa. Ensimmäinen oma asunto löytyi Kreuzbergin kaupunginosasta. Se oli hiilillä lämpenevä huone, missä ei ollut lainkaan kuumaa vettä. Vuokra oli tasan 111 Saksan markkaa. Huonekalunsa Janne hankki paikallisilta kirpputoreilta ja muutossa auttoi toinen tunnettu suomalaisbasisti, Esko Laine, joka oli juuri tuolloin aloittanut koeaikansa Berliinin filharmonisessa orkesterissa.

Stollin kanssa opiskelun tahti oli erilaista kuin se, mihin Janne oli Suomessa tottunut. Tunteja oli harvoin, noin kerran kuussa ja Stoll vaati joka tunnille valmistettavaksi jonkin uuden, aiemmin soittamattoman kappaleen. Opiskelun loppua kohden tunnit harvenivat entisestään. Kolmen viimeisen vuoden aikana he eivät pitäneet yhtään tuntia. Janne kaipasi Klausin opetukseen selkeää ohjeistoa. Hän ei tuolloin pystynyt aluksi ymmärtämään Klausin hienoutta opettajana lainkaan.

"Kyllähän soittaminen musta kivaa oli aina ja tunnin jälkeen oli hyvä fiilis, kun se kehui niin hirveästi aina, mutta mä en halunnut kehuja vaan mä halusin avaimia. Mä halusin tietoa. Klausin hienous on siinä, että hänelle tärkeintä on antaa asian kasvaa vapaasti ja siihen kuuluu myös aika, ettei lähde niin kuin tappamaan itseänsä. Mut mä nimenomaan halusin tappaa itseni, mut Klaus ei antanut mulle niitä välineitä."

Muiden musiikinopiskeluun kuuluvien aineiden osalta Janne sai vapautuksen. Hän pystyi lahjakkuudellaan vakuuttamaan opettajansa ja pyysi vapautusta, sillä hän koki koulutuksen tason heikkolaatuiseksi. Tilannetta auttoi myös se, että Jannella oli jo todistus opiskelluista aineista hänen käännettyään itse Länsi- Helsingin musiikkiopistosta saamansa todistuksen. Näin ollen hänen päivänsä täytyivät yhtämittäisestä harjoittelusta: *"Mä oon harjoitellut siis ihan hirveesti koko ajan. Mä asuin siellä bassoluokassa ja nukuin flyygelin alla bassopussissa."*

Soittoasennostaan Janne kertoo:

"Mä oon aina istunut, ensin ihan tavallisella korkeudella niin, että basso on pystyssä. Kerran yhdessä kirkossa, kun oltiin Länsi-Helsingin kamariorkesterin kanssa, ei ollutkaan sellaista tavallista, korkeaa jakkaraa ja siellä oli vaan sellainen pikkujakkara ja se tuntui jotenkin kivalta. Mä menin Jirille seuraavalle tunnille ja mulla oli sellainen pikkujakkara mukana. Jiri katsoi sitä vähän ihmeissään, että mitä nyt on tapahtunut ja mä sanoin, että mä nyt kokeilen vähän tämmöstä hommaa. Jiri sanoi, että okei, kokeile vaan, mutta kokeile sit kunnolla, äläkä tuu sit taas heti seuraavalle tunnille ison jakkaran kanssa. Sen jälkeen mä sit kokeilin sitä jotain kahdeksan vuotta. Se tuntui vasurille hyvältä ja mä luulin silloin, että se on hyvä myöskin jousikädelle, mut ei se kyllä oo -ainakaan niinku nykyisen soundikäsitetyksen mukaan. Mieluiten mä seisaisin."

Opiskeluaikana Jannen oli pakko soittaa rahan takia keikkoja mm. kirkoissa. Näitä tilaisuuksia hän sai järjestettyä ystäviensä avustuksella ja *"sillai kun ne keikat nyt yleensäkin tulee"*. Lisäksi Hochschulessa oli oma sinfoniaorkesteri, jossa oli pakko

soittaa. Asiasta pidetään yhä tiukasti kiinni, eikä orkesterissa soittamisesta saa vieläkään helposti vapautusta. Janne osallistui aktiivisesti myös Oriol-kamariorkesterin toimintaan:

18

"Mut tärkeätä oli sit se Oriol-homma. Se alkoi joskus 1988 Ilan Gronichin kanssa, joka mulle on Klaus Stollin ohella sellainen musikaalinen isä. Hän on viuluprofessori hochschulella ja hän oli perustanut Oriol- nimisen kamariorkesterin. Projektit olivat sellaisia, että Ilan opetti -ei johtanut, eikä soittanut siinä konserttimestarina, vaan opetti, mutta oppilaana oli kamariorkesteri. Ilan on sen tason muusikko, ettei sen jälkeen ole oikeastaan tullut ketään vastaavaa. Se on ollut oikeastaan yksi kaikkein tärkeimmistä musikaalisista impulsseista. Siis: Tapio Mäkelä Mykistä, Jiri, Klaus Stoll ja Ilan. Ne on mun tiellä olleet neljä tärkeintä ihmistä musiikin kannalta."

Motivaatio oli silti koetuksella ja kolmen vuoden kuluttua Janne halusi lähteä pois Berliinistä.

5.4. Duncan McTier

Vuonna 1988 Janne soitti Heidelbergin kamariorkesterissa kolme kuukautta kestäneen kiertueen maailman ympäri, missä hän myös tutustui viulisti Jonathan Storreriin, jonka kontrabasisti veli opiskeli Manchesterissa Duncan McTierin johdolla. Janne ei ollut vielä tuolloin kuullut Duncanista koskaan aikaisemmin ja hän matkusti Iso-Britanniaan seuraamaan Duncanin tunteja. Janne koki opetuksen erittäin mielenkiintoiseksi ja kysyi mahdollisuutta opiskella hänen johdolla. Matkan seurauksena Janne harkitsi lähtemistä jopa kokonaan opiskelemaan Manchesteriin. Hanke kaatui kuitenkin rahan puutteeseen. Suomi ei ollut vielä tuolloin EU:n jäsen, mistä syystä lukukausimaksut olisivat olleet huikeat, eikä Jannelle myönnetty enää stipendejä hankkeen toteuttamiseksi. Sen sijaan Janne osallistui Duncanin

mestarikurssille Sveitsin Sionissa useana peräkkäisinä kesinä vuosina 1988-1990 sekä Espanjan Valenciassa 1991.

"Duncanilta mä opin bassonsoittoa, mitä ei suinkaan saa vähätellä, koska se kuitenkin on se kieli, jota pitää puhua tehdessään musiikkia."

19

5.5. Muuri murtuu

Länsi- Berliinissä elämisen Janne koki erittäin ainutlaatuiseksi.

"Siis se oli paikka, mihin ei voi eksyä. Sehän on mieletöntä! Mä sain aika kivasti stipendejä silloin alkuaikoina ja mä ostin heti auton, kun mä tulin Berliiniin ja mä vietin enemmän aikaa siinä autossa kuin kämpässä. Mä ajoin joka puolelle, ympäri vaan sitä kaupunkii viis vuotta."

Myönnettyistä apurahoista huolimatta opiskelu Berliinissä johti Jannen elämän ajoittain taloudellisesti hyvin ahtaalle: *"Mä oon aina osannut käyttää rahani hyvin, mut oli se tiukkaa, joo. Siis ihan sillai, että ei ollut enää rahaa ostaa ruokaa, mut onneks Berliinissä on niin paljon turkkilaisia. Yks paikka, josta mä aina ostin mun döner- kebabin, auttoi mut kaks viikkoo yli pahimpien aikojen. Ne antoi sit mulle aina ilmaiseksi. Turkkilaiset pelasti mun elämän ihan oikeesti."*

Kun Mauno Koivisto tuli Suomen presidentiksi, helpottui suomalaisten rajanylitys Berliinin sisällä. Koivistolla oli hyvät suhteet DDR:ään ja hän sai poistettua suomalaisilta mm. rahanvaihtopakon, joka koski kaikkia muita kansallisuuksia. Rajanylityksen hinta oli 25 DM, mutta Koiviston astuttua presidentiksi, tämä ei enää koskenut suomalaisia.

"Berliini oli niin kuin saari Itä-Saksan keskellä, mutta Berliinissäkin oli saari. Se oli Friedrich Strassen- asema keskellä Itä-Berliiniä, jonne länsi- berliiniläiset saattoivat

mennä U-Bahnilla ostamaan verottomia tupakka- ja alkoholituotteita, koska paikka sijaitsi ei-kenenkään-maalla."

Sosialismin ja kapitalismin ero oli selkeästi havaittavissa.

"Idässä oli harmaata kaikki. Ne oli enemmän kuin kaks eri maata. Missään tapauksessa ne ei ollut saamaa kaupunkia, mut ei ne ollut edes saamaa maata. Se raja on ollut paljon paksumpi kuin kahden eri valtion välinen raja."

20

Muuri kulki nykyisten kuuluisten nähtävyyksien mm. Brandenburgin portin läpi ja aivan Filharmonian vierestä. Raja oli niin erottava tekijä, ettei Janne edes tiennyt idän musiikkikorkeakoulun, Hanns Eisler Musik Hochschulen, olemassa olosta ennen kuin hänen ensimmäiset suomalaistuttunsa saapuivat sinne opiskelemaan.

Lokakuussa 1989 Janne heräsi Suomesta tulleeseen puhelinsoittoon, jossa hänen isänsä kyseli, näkyikö kadulla paljon "trabantteja" Itä-Saksalle tyypillisiä autoja. Janne oli paikan päällä eläneenä asiasta tyystin tietämätön ja sai kuulla isältään muurin murtuneen edellisenä iltana: *"Kaikki paikat oli niin täynnä ihmisiä, että U-Bahneihin ei enää mahtunut. Sinne ei todellakaan pystynyt enää menemään sisälle, koska jopa jo U-Bahn-asemien ulkopuolille oli kerääntynyt satoja ihmisiä jonottamaan päästäkseen pikkuhiljaa matkustamaan. Niinpä mä kävelin jotain 8 kilometriä sitä muuria pitkin. Mä en ikinä unohda sitä päivää -ikinä, ikinä, ikinä. Harvoin pääsee sellaisen historialisen tapahtuman todistajaksi."* Janne keräsi muurista mukaansa isoja, itse hakattuja, jopa usean kilon painoisia paloja, jotka hän säilöi tuolloisen asuntonsa kellariin.

6 KILPAILUT

6.1. Geneve

Vuonna 1990 Janne osallistui ensimmäiseen kontrabassokilpailuunsa.

"Siellä mä lensin ensimmäiseltä rundilta veks, niin kuin kaikki muutkin suomalaiset, vaikka Katrama kuinka yritti, että päästäis eteenpäin. Siel oli myöskin Panu ja Tegelmanin Matti ja me istuttiin yhdessä kapakassa siellä sekä etu- että jälkikäteen. "

Kilpailuun valmistautumisesta Janne kertoo seuraavaa, mikä kuvastaa hyvin hänen ainutlaatuista paneutumista asioihin:

21

"Mä olin edellisen yön sitä ennen tehnyt Suomi- Japani sanakirjaa 14 tuntia putkeen ilman, että mä nostin katsettani pois siitä paperista ja miettinyt samalla, että meenks mä vai enks mä mee, koska mä en ollut harjoitellut mielestäni tarpeeks. Mä en ikinä oo ollut keskittynyt mihinkään asiaan niin kuin silloin. Mä siis tein sitä sanakirjaa monta kuukautta muutenkin, mut just sinä yönä sattuu tulemaan semmoinen puuska."

6.2. ARD

Münchenissä vuosittain järjestettävään kansainväliseen ARD- musiikkakilpailuun Janne osallistui vuonna 1991. Kilpailusarjoja järjestetään vuosittain neljä, joista kontrabasso on vuorossa noin joka kymmenennen kerran, mikä tekee kilpailusta vaativan ja merkityksellisen.

"Siellä meni sit ihan okei, mut se johtui ihan täysin Duncanista."

Kilpailuohjelma oli erittäin vaativa ja osallistujien piti soittaa paljon erilaista ohjelmistoa neljällä eri kierroksella. Tarkkaa kilpailuohjelmaa Janne ei enää muista, mutta hän kertoo soittaneen ainakin J.S. Bachin G-duuri gambasonaatin kokonaan, Zbindenin Hommage a Bach sekä Glierin neljä virtuosikappaletta. Finaalissa oli Koussevitskyn kontrabassokonsertto orkesterin säestyksellä. Kilpailun tuloksena oli 3. palkinto, missä ensimmäistä palkintoa ei tuolloin oltu vielä koskaan jaettu. Toiseksi vuonna 1991 sijoittui Milanon La Scalan soolobasisti Pinoe Torre.

Kilpailuun valmistautuminen oli sujunut edelliskertaan nähden hieman erilaisemmin. Janne osallistui mestarikurssille, mistä jatkoi lähes suoraan kilpailuun:

22

"Sitä ennen mä olin siellä Valenciassa Duncanin kurssilla, minne ei - ikävä kyllä ollut ilmoittautunut kovinkaan paljon ihmisiä. Siellä oli mun erittäin hyvä kaveri Frank Sanderell, jonka kanssa me yhdessä tultiin sinne. Frank opiskeli Stollilla Berliinissä samaan aikaan kuin minä. Me asuttiin siellä camping -platzilla teltassa kaks viikkoa. Sit siellä oli vielä joku espanjalainen basisti. Me kolme saatiin joka päivä tunnit ja mulla oli tietenkin paljon soitettavaa siellä, koska mä olin valmistautunut ja harjoitellut paljon sitä ennen. Duncan antoi sen viimeisen silauksen ja myöskin kertoi, miten nää hommat niin kuin voi soittaa. "

Olosuhteet kurssilla olivat äärimmäisen vaativat, mikä lisäsi kilpailuun valmistautumisen tuskaa entisestään. Opetus ja harjoittelu tapahtuivat kivisessä, kolkossa ja kaikuisessa koulurakennuksessa. Koko kurssin ajan Jannen naapuriluokassa harjoitteli pasunisti, joten äänieristyksen puutteen takia liikaa herkistelyä ei dynamiikan puolesta voinut toteuttaa. Lisäksi kurssilaisia kiusasi äärimmäinen kuumuus ja helle. *"Mulla roikkui pyyhe kaulassa vaan koko ajan, mihin mä pyyhin hikeä jatkuvasti. Lisäksi mä hommasin semmoisen tuulettimen, joka puhalsi mun selkään ja niskaan jatkuvasti siinä kaikukopissa. Silti mä harjoittelin sellaiset jotain 16 tuntia joka päivä."*

Molemmat kilpailunsa Janne soitti Berliinistä hankkimallaan unkarilaisella bassolla, joka oli hänen käytössään vuoteen 2000 asti, jolloin hän hankki uuden instrumentin soitinrakentaja Stefan Krattenmacherilta.

7 BERLIININ FILHARMONIKOT

7.1. Koesoitot

Monista muista muusikoista poiketen Janne ei koskaan haaveillut pääsevänsä soittamaan hyvään orkesteriin:

"Mä olin ollut niin tyhmä, että kuvittelin, ettei kontrabasistina tarvitsisi mennä orkesteriin ja vois selvitä jotenkin muuten. En ikinä halunnut mennä orkesteriin. Kadehdin ihmisiä, joille se on ollut selkeä unelma ja mulla on paljon sellaisia kollegoita. Mulle se ei oo ollut ikinä sillä tavalla. Siinä 90-luvun alussa alkoi pikkuhiljaa realiteetit selvitä, että ei tässä nyt ihan tällä tavallakaan voi enää elää. Mun suuri unelma ja oikeastaan se ainoa, mitä mä halusin tehdä, oli saada soittaa solistina ja soolokonsertteja. Mä ajattelin, että en mä mitään muuta tuu tekemäänkään. Mut kun pikkuhiljaa rupes selviämään, minkä tyyppistä kirjallisuutta tässä nyt täytyisi ruveta soittamaan verrattuna johonkin sinfoniaorkesteriin, niin kyllä siitä hommasta vähän maku menee."

Yleisimmin musiikinopiskelijan tie filharmonikoihin käy Herbert von Karajan-orkesteriakatemian kautta. Saapuessaan opiskelemaan kaupunkiin Janne olisi halunnut osallistua koesoittoon, muttei saanut sinne kutsua: *"Klaus ei ole koskaan tehnyt mitään politiikkaa oppilaittensa asioista, eikä se sillä tavalla huolehtinut*

oppilaistaan. Klausin oppilaat eivät myöskään koskaan tehneet keikkoja filharmoniaassa. Se myöskin kuului siihen kuvioon. "

Ensimmäisen koesoittonsa filharmonikoihin Janne soitti vuonna 1991 ARD -kilpailun jälkeen: *"Silloin se oli todella liki. Toisessa mä sit lensin ekalta rundilta veks. Tein mä radion bändiinkin Suomessa koesoiton. Silloin Saarisen Pekka sai sen paikan RSO:ssa. Me oltiin molemmat viimeisellä rundilla kaksistaan."*

24

Joulun alla vuonna 1992 Janne teki kolmannen kerran koesoiton Berliinin filharmoniseen orkesteriin: *"Mä sain just ja just kutsun kolmanteen koesoittooni ja se on pelkästään Eskon (Laine) ansiota. Se oli tavallaan ihan puhdasta säkää, että Esko tykkäs sillai."*

Samana päivänä järjestettiin kaksi kontrabasson koesoittoa, ensin soolo- ja sitten tuttibassonsoittajan virkaan. Ensimmäinen koesoitto kesti kauan ja sen kuunneltuaan lautakunta oli jo niin väsynyt, että toista koesoittoa pidettiin vain yhden kierroksen verran, minkä jälkeen sitä päätettiin jatkaa myöhemmin, kuukauden kuluttua. *"Sit se jatkui ja sit mä sain sen paikan."*

Jannen juuri voittama tuttipaikka ei kuitenkaan ollut vielä vapaana, sillä se kuului Klaus Stollille, joka oli koeajalla juuri voittamalleen soolopaikalle. Teoreettisesti Jannella oli vielä mahdollisuus menettää työpaikkansa, mikäli Stoll ei olisi läpäissyt koeaikaansa, mutta sitä vaihtoehtoa ei kukaan pitänyt realistisena. Stollin koeaikana Janne soitti orkesterissa avustajasopimuksella.

Opiskelijan talouteen työpaikka toi suunnattoman helpotuksen:

"Mä en olis enää pystynyt maksamaan enää seuraavaa vuokraa. Sit mä sain sen paikan! Mä menin suoraan sieltä koesoitosta pankkiin ja pyysin luottoa osakseni. Sen kämpän vuokra oli silloin tasan 222 demiä. Se oli mun viimeinen mahdollisuus, tai niin mä sen ainakin koin."

Orkesterissa aloittamista Janne kuvailee:

"Se oli odottamattomien unelmien täyttymys. Mulla oli aivan mieletön kunnioitus sitä orkesteria kohtaan. Rajaton. Se oli ihan mieletöntä. Se koko musiikki niin kuin imaisee kyllä ihan täysin."

25

Vuoden jälkeen työpaikkansa saamisesta Janne saattoi myös opintonsa päätökseen.

"Abschluss Prüfung oli mulle tärkeä juttu, mut ei mulla ollut enää aikaa tehdä mitään muuta kuin opiskella partituureja ja harjoitella stemmoja. Viikkoo ennen mä rupesin kätteleen niitä soolobiisejä, Vanhallin konserttoa, Bottesinin Introdutionea ja Gavottea ja... en mä muista enää."

Koeaika Berliinin filharmonikoissa kestää kaksi vuotta. Sen läpäistyään ja oltuaan kolme kuukautta orkesteriin kiinnitettynä, Janne voitti myös soolobasistin koesoiton.

"Se oli semmoinen vahinko. En elämässäni pystynyt kuvittelemaan, että mä saisin sen paikan. Sen takia mä pystyin soittamaan ihan relana siellä koesoitossa, koska mä en olettanut enkä odottanut mitään. Sit mä yhtäkkiä sain sen, mut mä en ollut kuitenkaan vielä valmis siihen. Se oli aivan liian aikaisin. Siihen tarvitaan sellainen tyyppi, joka pystyy olemaan relana siinä hommassa. Siihen mä en pystynyt, mut kysymys on kuitenkin vaan yhdestä - kolmesta metristä. Musiikki pysyy täysin samana."

7.2. Työtahti ja kiertueet

Soittaminen Berliinin filharmonikoissa on erittäin vaativaa. Sir Simon Rattlen tultua ylikapellimestariksi työpäivät ovat jakautuneet kaksiosaisiksi, aamu- ja iltaharjoitukseen. Työviikko on normaalisti kuusipäiväinen. Konsertteja soitetaan

samalla ohjelmistolla yleensä kolme. Salit ovat poikkeuksetta loppuunmyytyt ja lisäksi orkesteri on kiertueilla kolmesta neljään kuukauteen vuodessa.

"Näkeehän tässä ainakin osaa maailmasta. Kaikkia rikkaita paikkoja me aina vaan kierretään. Paikkoja, jotka pystyvät maksamaan meidät. Ei mitään köyhiä paikkoja yleensä, ei mitään Afrikkaa... Oltiin me Brasiliassa ja Argentiinassa, mut se oli todellinen poikkeus. Onhan tää ollut tottakai mulle iso juttu, enkä mä valita mistään. En todellakaan. Oon ihan onnellinen, ettei se Duncanin oppiin lähteminen onnistunut silloin, vaikka se olis varmasti myöskin tuonut hyvän elämän. Ei tässä nyt voi valittaa mistään. Kaikki on sattumaa ja tietynlaista johdatusta. Kaikki on hyvin."

26

Soitettuaan 12 vuotta Berliinin filharmonisessa orkesterissa kuvailee Janne omaa työtään: *"Samanlaista se soittaminen oli silloin aluksi kuin nytkin. Musiikki on ihan täsmälleen samaa ja itse asiassa se paranee vaan tavallaan. Tietenkin semmoiset positiivisella tavalla selkäpiitä karmivat jutut harvenevat, mutta sellainen yleinen tyytyväisyys on. Mä saan joka päivä viettää muutaman tunnin eri tason nerojen kanssa: säveltäjät ja se soundi, mikä meidän bändissä on välillä..."*

Orkesterissa vierailee viikoittain huippukapellimestareita, joista Janne kertoo seuraavaa: *"Jotenkin ne kapellimestarit jää kaikkein vähiten mieleen, mut mikä oli tosi hieno homma, oli Oramon Saken kanssa. Se oli semmoinen mua säväyttävä homma. Ei pelkästään suomalaisena, vaan sillai ihan oikeesti."*

8 OPETTAMINEN

8.1. Eurooppa ja Aasia

Orkesterityön lisäksi Janne opettaa aktiivisesti koko ajan. Hän antaa tunteja viikoittain yksityisesti Berliinissä ja kiertää sen lisäksi pitämässä mestarikursseja ympäri maailmaa. Opettaminen alkoi samoihin aikoihin orkesterityön kanssa:

"Se oli ihan kauheeta! Vaikeeta. En mä tajunnut mistään mitään. Mä lähdin ihan vääristä lähtökohdista. No psychology. Ne lopetti kaikki! Mut en mä tiedä, onks se

niin tärkeitä, että kaikki soittaa bassoo. Opettamisesta tulee mulle sellainen olo, että mitä huonommin soittaa sitä enemmän opettaa, eli mä opetan yhä enemmän ja enemmän! Se on ihan kivaa joskus ja siitä saa joskus jopa pientä tyydytystä, jos joku oppii jotain. Äh, se on vaikeeta! Se on yhä edelleen vaikeeta."

Suomessa Jannen soitosta on voinut nauttia aina kesäisin hänen mestarikursseillaan vuodesta 1998 alkaen Oriveden opistolla: *"Orivedelle mä tuun aina uudestaan takaisin, koska siellä on hyvä meininki. Jos ei oo hyvä meininki, mä en mee!"*

27

Opettaminen on vienyt Jannen useisiin eri paikkoihin, maihin ja maanosiin. Japanissa hän on opettanut *"jonkun verran"* ja Koreassa kerran. Saksassa Janne opettaa ja valmentaa aina kesäisin Schleswig-Holstein musiikkiakatemiaan kontrabassoryhmää. Vuonna 2005 hänet kiinnitettiin Klaus Stollin seuraajaksi Baden Badenin Carl Flesch-musiikkiakatemiaan: *"Nyt mä saan opettaa siinä paikassa, mikä oli mun ensimmäinen kontakti bassonopiskelun mielessä Saksaan. Se on mieletöntä. Se on pelottavaa. Suuri kunnia, mutta mulla on jonkun näköinen kokemus siitä, että kun mä tunnen suurta kunnioitusta jotain kohtaan, se menee pieleen, joten parempi yrittää vaan olla ihan tavallisena ihmisenä."*

Tulevaisuuden opettajanhaaveitaan Janne määrittelee:

"En ole vielä ikinä saanut kokea, että saisin opettaa jotain ihmistä yhtäjaksoisesti esim. neljän vuoden ajan. Olen tietenkin saanut nähdä monenkin ihmisen kehitystä useiden vuosien ajalta, mutta en ole saanut vaikuttaa siihen kuin korkeintaan vuoden. Sitä mä haluisin teoriassa kyllä, mutta käytännössä en. Jotain opettajanpaikkaa mä en pystyisi kuvittelemaankaan täyttäväni mitenkään ajallisesti, enkä myöskään mentaalisti. Mä haluisin sen vastuun, mut mä en tiedä, pystyisinkö mä täyttämään sitä vastuuta tällä hetkellä."

8.2. Venezuela

Venezuelassa toimii tällä hetkellä musiikkikoulutuksellisesti ainutlaatuinen projekti, joka on osoittanut merkityksellisyytensä ympäri maailman. *"Se on todella tärkeä homma. Simon sanoi sen hienosti, että jos jossain tapahtuu jotain tärkeätä klassisen musiikin alueella vielä tällä hetkellä, niin se on Venezuelassa."*

28

Siellä musiikki on elinehto nuorille, projektiin mukaan vedetyille ihmisille. Hanke on syntynyt helmikuussa vuonna 1975 yhden miehen ideasta. Herra Abreu oli asianajaja ja urkuri, jolla oli idea kerätä köyhydessä eläviä lapsia mukaan musikaaliseen projektiinsa. Hän kiersi ihmisten koteja ovelta ovelle kysellen halukkaita lapsia liittymään mukaan hänen soitonopetukseensa. Tilat olivat aluksi erittäin vaatimattomat. Opetus tapahtui hänen autotallissaan ja tuloksena oli aina pieni konsertti, jonka hän itse johti. Kerta toisensa jälkeen mukaan liittyi yhä kasvava määrä lapsia. Tällä hetkellä koko hankkeesta on kasvanut maanlaajuinen sosiaaliprojekti, joka saa avustusta valtiolta muuttuvista poliittisista olosuhteista huolimatta. Musiikkikoulujen verkossa opiskelee tällä hetkellä noin 180 000 lasta ja nuorta, jotka haetaan kaduilta. Näillä ihmisillä ei oikeastaan ole muunlaista tulevaisuutta kuin varasteluun perustuva katulasten tavanomainen elämä. Projektiin mukaan vedetyt lapset saavat jokainen lahjoituksena oman instrumentin. Osa kouluista on nuorisovankiloita, joiden alueelta ei pysty poistumaan. *"Kaikista ei suinkaan tule ammattimusikoita, mutta kuitenkin ne saa jonkin näköisen sisällön elämäänsä ja se näkyy siinä musisoinnissa. Ne ihmiset, jotka oppii rakastamaan musiikkia, pelastavat toisaalta oman elämänsä ja toisaalta ne saa aivan tietynlaisen suhteen siihen musisointiin, koska se lähtee todellisesta tarpeesta. Sitä ei voi kokea missään muissa oppilaissa esim. Euroopassa tai Aasiassa. Se yhtälö toimii vain siellä."*

Hanke on saavuttanut kansainvälistä tunnettavuutta niin valtaisesti, että nykyisin Venezuelassa käy jatkuvasti opettamassa ja johtamassa vain parhaimpia muusikoita sekä huippukapellimestareita ympäri maailman. Myös Janne opettaa useiden kollegoidensa tavoin Caracasissa säännöllisesti, muutaman kerran vuodessa, missä hänen bassoluokallaan on 70 oppilasta. Projekti on saavuttanut huipputuloksia ja parhaimmat opiskelijat työskentelevät jo Jannen kollegoina. Yksi kontrabasson soitonopiskelija voitti Berliinin filharmonikoiden koesoiton vasta 17- vuotiaana ja hänet kiinnitettiin orkesteriin muutamaa vuotta myöhemmin.

29

Musiikin tilaa Euroopassa Janne kuvailee:

"Klasinen musiikki... En mä tiedä, mikä musiikin tarkoitus on, tai mikä on tää koko ilmiö -musiikki. Me ei tunneta sitä enää. Meille musiikki on jotain luksusta, jonka just ja just saattaa pystyä maksamaan, mut sillä ei oo enää sitä perusarvoa. Musiikista on tullut joko urheilua tai se on lässähtänyt kokonaan - mä en tiedä, kumpi on pahempi."

9 SOLISTIURA

Opiskeluaikanaan soitti Janne mm. seuraavien orkestereiden solistina: Länsi-Helsingin kamariorkesteri, Carl-Flesh-Akatemian sinfoniaorkesteri, Baijerin Radio Orkesteri, Theater am Gärtnerplatz (München), Ensemble- Oriol Berlin, minkä jälkeen hän on yhä jatkanut aktiivisesti solistisien tehtävien soittamista sekä Euroopassa että Japanissa. Viime aikoina hän on soittanut mm. Bottesinin Gran Duoa yhdessä Pekka Kuusiton kanssa Potsdamin orkesterin solistina, Dittersdorfin kontrabassokonserttoa Schleswig-Holstainin orkesterin solistina ja Tubinin kontrabassokonserttoa Berliinin filharmoniaossa. Tämän lisäksi hän soittaa jatkuvasti myös erilaisissa kamarimusiikkikokoonpanoissa. Solistitehtäviään Janne kuvailee: *"Sillai ne soolohommat nyt varmaan menee. Jokainen kerta on suuri koettelemus. En mä nyt niin paljon oo soittanut koskaan. Se on aina niin hirveen suuri työ. Sit sitä päräyttää sen korkeintaan 15 minuuttia ja sit se on ohi. Jos se on oma konsertti, niin*

sit se on ehkä vähän pidempi ja tulee vähän enemmän juttuja ja yleisö haukottelee sitäkin enemmän. Siinä on tietty epäsuhta työn määrässä ja musikaalisessa annissa. Tietenkin se on aina hienoo ja mieletön kokemus, että saa olla asian keskipiste ja esittää, mitä ajattelee jostain asiasta, - hyvässä tapauksessa. Mutta en mä oikein tiedä..."

30

10 JAZZ

Jannen intohimoisuutta ja monipuolisuutta muusikkona kuvastaa se, että hän ei jättänyt nuoruuden haavettaan jazzin soittamisesta toteuttamatta, vaan harjoitteli päivätyönsä ohella yökaudet jazzia ja liittyi soittamaan Berlin Philharmonic Jazz Groupiin, missä soitti mukana viisi vuotta. *"Se oli sellainen avartava pako todellisuudesta, mut vähän liian kovassa seurassa. Jazzia ei voi vaan soitella silloin tällöin vaan se pitää elää. Et sä pysty soittamaan joka sunnuntai jazzia. Se ei ole mahdollista. En mä kokenut, että mun olis pitänyt valita, - en mä pysty valitsemaan jazzia. Mun pitää elättää mun perhe. Ei siinä ollut mitään muuta mahdollisuutta. Mä koin vaan riittämättömyyteni jazzissa. Piste. Ei siinä ole enää mitään muita kysymyksiä."*

Äärimmäinen kunnianhimoisuus kaikessa Saksalan toiminnassa ja vaatimustaso omaa taiteellista tasoaan kohtaan kuvastui myös jazzin soittamisessa. Koska hän ei mielestään pystynyt hoitamaan hommaa kunnolla, oli parempi lopettaa.

11 POHDINTA

Janne Saksalan elämänvaiheista kirjoittaminen on saanut minut ajattelemaan taiteen tekemiseen tarvittavaa luovaa hulluutta, mikä on välttämätöntä uusien asioiden syntymiselle. Saksalan opiskelu- ja ammattiuran kuvaus on esimerkki siitä, ettei hän

ole alistunut instituutioiden asettamaan valmiiseen kaavaan, vaan on pyrkinyt etsimään täysin omanlaisensa ja hänen taiteen tekemistään parhaiten palvelevan reitin onnistuen siinä erinomaisesti. Hänen tiensä ei suinkaan ole ollut yksiviivainen ja helppo kulkea, vaan siihen on mahtunut monenlaisia käännteitä. Onnekkana Saksalaa voidaan pitää siinä, että hänen kohdalleen ovat osuneet juuri oikeat ihmiset ja tapahtumat oikeaan aikaan, mutta se ei vielä riitä nostamaan lahjakkaimpiakaan yksilöitä huipulle asti. Onnekkaiden sattumien ohella hänen elämäänsä on kuulunut tuhansia ja taas tuhansia tunteja silkkaa raakaa työtä ja taistelua haluamiensa asioiden ja päämäärien eteen.

31

Luettuaan kirjoittamani tekstin Saksala totesi elämänvaiheidensa kuulostavan paljon valoisimmilta mitä itse todellisuus on ollut. Tämä johtunee tekstin vääjäämättömästä etenemisestä aina tapahtumasta seuraavaan. Se ei tuo esiin sitä näkökulmaa, ettei elämä aina etene juuri siten kuin sen itse on suunnitellut. Jälkeenpäin on helppoa listata tapahtumia ja nähdä suunnan muutokset, mutta itse prosessin aikana saattavat sekä suunta että päämäärä, pyrkimykset ja toiveet olla hukassa ja hämärän peitossa. Vaikeiden päätösten ja ratkaisujen hetkellä on meistä jokainen lopulta aivan yksin. Tämä koskee myös taiteen tekemiseen liittyviä ratkaisuja, joiden kanssa muusikko joutuu ammatissaan painimaan. Kaikkiin elämää ja taidetta koskeviin kysymyksiin ei välttämättä koskaan löydykään valmiita vastauksia, mutta tärkeintä onkin se matka, jonka kuljemme ja ne asiat, jotka kohtaamme ratkaisuja etsiessämme.

